

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

Lit. 25.—

VIDEM, 16. - 31. OKTOBRA 1953.

Leto IV. — Štev. 75

UREDNIŠTVO in UPRAVA via Mazzini, 10 - Videm - Udine

Naročnina: letna 500.— lir, 6 mesečna 300.— lir.

ORGANIZACIJI ZDРUŽENIH NARODOV

Spomenica predstavnikov Slovencev v Italiji

Italija hotе krši določila za zaščito Slovencev v Italiji - 50.000 Slovencev v videmski pokrajini nima niti ene slovenske šole - Oddelek za človečanske pravice pri OZN potrdil prejem spomenice

Predstavniki Slovencev v Italiji so poslali Organizaciji združenih narodov v Lake Success posebno spomenico, ki obravnava dejanski polčaj slovenske narodne manjšine v Italiji.

Oddelek za človečanske pravice pri OZN je že, s posebnim pismom, potrdil sprejem te spomenice in v njem je tudi sporočil, da bo bodo proučili v smislu paragrafa 75 (V) resolucije Ekonomskega in socialnega odbora. Po en izvod spomenice bodo izročili tudi vsem odbornikom komisije za človečanske pravice na njeni prvi seji, izvleček spomenice pa bo predložen tudi podoborou za preprečevanje diskriminacij in za zaščito narodnih manjšin.

Pričakujemo, da bodo zgoraj omenjeni organi OZN resno proučili vsebino naše spomenice in povzeli primerne ukrepe, da se v tej ravencenje krivice odpravijo. V naslednjem objavljam neno vsebino:

Ker smo iz italijskih časopisov, kot n. pr. iz dnevnika »Il Nuovo Corriere della Sera« od 3. septembra 1953. st. 209, leta 78, ki izhaja v Miljanu, izvedeli da so štiri italijske stranice v Trstu, to je liberalna, socialdemokratična, republikanska in demokristjanska ter »Comitato Liberazione Nazionale« za Istro, pravljile namestniku italijskega političnega svetovalca pri ZVU v Trstu posebno spomenico, ki naj se dostavi tudi vsem zastopnikom držav podpisnic tristranske note od 29. marca 1948, je naša dolžnost, da to zadevo pojasnimo.

Omenjam spomenico na tem mestu, ker vsebuje stvarne netočnosti, ko trdi, da so v Italiji »pravice narodnih manjšin širokogrudno zaščitene od ustanove in od deželnih statutov.«

Kako smo zaščiteni Slovenci v Italiji pa lahko razberete iz te naše spomenice v spodaj navedenih poglavijih.

Zakoni o zaščiti manjšine

Clen 6. italijske republike ustanove določa, da bo italijska republika s posebnimi zakonitimi določili ščitila narodne manjšine. Do danes pa ni bil izdan še noben zakon, ki bi govoril o kakršni koli zaščiti slovenske narodne manjšine v Italiji. Slovenskim pokrajinskim svetnikom ni dovoljeno, da bi v pokrajinskem svetu govorili po slovensko. Isto se godi mestnim občinskim svetovalcem slovenske narodnosti v Gorici. Ko so pri prvi mestni v pokrajinski seji govorili slovenski, so jih z vpitjem in žvižganjem prekinili.

Slovenci v Italiji morajo tudi v uradih in javnih ustanovah govoriti le italijsko, ker jih v nasprotnem slučaju uradniki zavrnejo. Nič boje ni na sodnjah. Clen 122 Civilnega sodnega postopka in 137 Kazenskega sodnega postopka pa celo obvezuje rabe italijskega jezika. Clen 137 Kazenskega sodnega postopka pa predvideva še visoko denarno kaznen za onega, ki italijskega jezika noče rabiti. Vsi dosedanji protesti, naslovjeni v tem oziru na lokalne ali vladne oblasti, so bili brezuspešni.

Italijska vlada namenoma krate te pravice slovenski narodni manjšini, čeprav vе, da italijska narodna manjšina, ki biva v Jugoslaviji, uživa iste pravice kot drugi jugoslovenski državljanji in je v tem oziru popolnoma enakopravna. Zastopniki italijske narodne manjšine v Jugoslaviji lahko prosto govorijo

v svojem jeziku v vseh uradih in tudi v obeh Skupščinah.

italijanska republiška ustava v členu 116 določa tudi Furlaniji in Julijski Krajini, ki tvorita enoto, deželno avtonomijo s posebnim štatutom. Do danes tega vlada ni izvršila. Ko so v parlamentu razpravljali o posebnih avtonomijah in izglasovali Siciliji, Sardiniji, Južni Tirolski in Val d'Aosti poseben štatut, so prenesli za nedoločen čas ustanovitev avtonomne pokrajine Furlanija-Julijsko Krajino. To zavlačevanje je jasen dokaz, da italijska vlada nima resnega namena uveljaviti to, kar določa ustava. S tem škoduje celotnemu gospodarstvu te dežele, posebno pa še slovenskemu življiju, ki biva na Goriškem in v Beneški Sloveniji.

Pri zadnjih državnozborskih volitvah so Francovi v Italiji, katerih je približno toliko kot Slovenci, dobili svoje zastopnike v parlamentu, prav tako Nemci v Tirolu, ker so jim ti zagotovljeni v posebnem štatutu. Slovenci smo prav radi te krivice šli s praznimi glasovnicami na volitve.

Stanje po mirovni pogodbi

S členom 15 mirovne pogodbe od dne 10.2.1947, ki je stopila v veljavo dne 15.9.1947, se je Italija obvezala, da bo podvzela vse potrebne korake, da zajamči vsem osebam, ki spadajo pod njeno jurisdikcijo, ne glede na njihovo narodnost, spol, jezik ali veroizpoved, uživanje človečanskih pravic in svobodščin z vstesto svobodo izražanja misli, svobodo tiska, svobodo veroizpovedi, svobodo prenosa in zborovanja.

Odkar je stopila mirovna pogodba v veljavo, pa do danes, ni italijska vladu še podvzela niti enega potrebnega koraka, ki bi zajamčil uživanje omenjenih pravic in svoboščin tudi slovenski narodni manjšini v Italiji. Ko so leta 1866 prišli beneški Slovenci pod Italijo, ki je bila takrat vedno pod liberalnimi režimi in so z Rapalsko pogodbo prišli pod Italijo še nadaljnji Slovenci in Hrvati (okrog 600 tisoč), so italijske vlade zatrjevale, da imajo tujerodci (mislili so na manjšine) iste pravice in dolžnosti kot ostali italijski državljanji. Isto je odgovorila italijska vlada na spomenico Demokratične fronte Slovencev v Italiji od dne 9.6.1949 in na zahtevo Slovenske demokratske zveze v Italiji od 15.12.1949 potom goriškega prefekta, da »Slovenci v Italiji ne potrebuje nikake posebne zakonodaje, ker so enakopravni ostalim državljanom Italijanske narodnosti in veljajo torej za Slovence kot za Italijane isti zakoni.«

S takim rezultatom je italijska vladu izrecno priznala, da kljub določilom člena 15. mirovne pogodbe in člena 5. st. 116 Ustave, nima namena izdati nobenega zakona, ki bi jamicil in urejal jazykovne, politične, kulturne in gospodarske pravice Slovencev v Italiji.

Tako zadržanje pomeni, da Italija hotе krši jasna ustanova in mednarodna zakonita določila, katera je sprejela bodisi s podpisom mirovne pogodbe, karor tudi z izdajanjem nove republiške Ustave.

Kršenje gori omenjeni določili pomeni, da se Slovencem v Italiji ne prizna uporaba materinega jezika v uradih, v javnih službah in drugih ustanovah. To pomeni tudi puščati prosti roko vsem zatiralcem Slovencev zlasti zloglasnim

trikoloristom, ki še vedno strahujejo in preganajo slovenski živelj, posebno v videnmski pokrajini.

Tudi trditve italijske vlade, da smo Slovenci enakopravni ostalim državljanom italijske narodnosti, je le pusta teorija. Slovenci smo to že dobro preizkusili in vemo, da je prišlo pred vojno do popolne likvidacije našega narodnega izživljanja. Zaradi nestestnih prekrovkov zahtevamo, da se izvajajo določila, ki so navedena v členu 15 mirovne pogodbe in členu 6 Ustave, v katerih so nam zajamčene pravice do svobodnega izživljanja na vseh gospodarskih, političnih in kulturnih področjih.

V goriški pokrajini je okrog 20.000 Slovencev, v videnmski pokrajini pa okrog 50.000. Goriška pokrajina je bila od leta 1918 pod Avstrijo in slovenske šole so bile do te dobe v popolnem razmahu, prav tako vse prosvetno in kulturno izživljanje Slovencev.

Ko je pa zasedla leta 1918 te kraje Italija in so prišli na oblast fašisti, so leta 1923 ukinili vse slovenske šole, slovenski učitelji so bili premesčeni v notranjost Italije, na slovenske šole pa so bili nameščeni učitelji italijske narod-

nosti, ki niso niti najmanj poznali slovenskega jezika. To stanje splošnega raznaročovanja je trajalo čez 20 let, to je do druge svetovne vojne. Med drugo svetovno vojno si je slovensko ljudstvo spet vzpostavilo slovenske šole, katere je pozneje Zavezniška vojaška oblast prevzela, potrdila in tudi podprla. Ko so pa leta 1947 prevzeli Goriško spet Italijani, so nekatere slovenske zavedne učitelje, kljub temu, da so bili italijski državljanji, odpustili; obenem pa so odpustili tudi slovenskega višjega šolskega nadzornika. Tako so vse slovenske osnovne in srednje šole spet podrejene italijskemu provedoritatu, ki slabo skrbi za njihov razvoj. Zaradi tega slovenske šole spet propadajo, nekatere pa so celo ukinili, kakor n. pr. v Krminu.

Da bi zmanjšali število učencev na slovenskih osnovnih in srednjih šolah na Goriškem, so v letu 1950 prepovedali opantoni za Italijo, ki so slovenske narodnosti, obiskovanje slovenskih osnovnih in srednjih šol, ker so se te-ti izjavili, da je njihov občevalni jezik tudi italijski s pretvezo, da bi laže dosegli rešitve svojih opicij za Italijo.

Da bi zmanjšali število učencev na slovenskih osnovnih in srednjih šolah na Goriškem, so v letu 1950 prepovedali opantoni za Italijo, ki so slovenske narodnosti, obiskovanje slovenskih osnovnih in srednjih šol, ker so se te-ti izjavili, da je njihov občevalni jezik tudi italijski s pretvezo, da bi laže dosegli rešitve svojih opicij za Italijo.

Kje je tu spoštanje svečano podpisane mirovne pogodbe in izvajanje členov italijske ustawe?

(Nadaljevanje na 2. strani.)

merih zakone in jih aplicirajo na način ki nikakor ne odgovarja principom republikanske ustawe.

Clen 25 Ustave določa, da je vsakdo podvzren sodbi tiste sodne oblasti, ki jo določa zakon in v členu 103 je rečeno, da imajo vojaško sodišča v mirnem času pravico soditi samo za vojaške prestope, ki jih izvršijo pripadniki oboroženih sil.

Zato moramo smatrati kot nezakonite obsodbe, ki jih je izreklo vojaško sodiščo nad državljanji, ki so v položaju odpuščenih vojakov. Take državljane lahko obtožijo samo na podlagi navadnega zakonika, ne pa na podlagi vojaškega zakonika.

Pojav trikolorističnih tolp

Zvedeli smo, da so se po gorah Beneške Slovenije zopet pojavile tolpe oboženih teroristov, ki sejejo preplah med prebivalstvom. Nekatere take skupine so opazili v Gornji Nadiški dolini, zlasti v bližini vasi Prešern, Črni vrh in Marsin.

Očividno gre za tolpe, ki pripadajo zloglasnim terorističnim formacijam, ki jih poznamo pod imenom trikoloristično gibanje. Kot znano so nastale te trikoloristične tolpe v prvih letih po vojni z namenom, da bi zadušili vsako gibanje beneških Slovencev za doseglo svojih manjšinskih pravic. Te tolpe so zagrešile že celo vrsto strošnih zločinov nad našim prebivalstvom, katerih višek je bil v uboku Andreja Juša iz Petrejha.

Naš prebivalstvo, ki je moralno že pod fašizmom prestati vlogo hudega, zlasti med vojno, si želi sedaj miru. Zato pozvamo oblasti, da podvzamejo potrebne varnostne ukrepe za zaščito prebivalcev in poskrbijo, da se te tolpe razgorijo in pripadniki izročijo sodnemu oblasti.

S svojim delovanjem bi ti banditi radi ustvarili napetost v deželi in izvrali obmejne incidente. obenem pa zahtevamo da se končno izvede preiskava o uboku Andreja Juša.

Primer Aristarca in Renzija

Nezaščitana arretacija italijskih novinarjev Aristarca in Renzia in njuno tiražje pred vojaško sodiščem, je možno razburjati vse javno mnenje. Ljudje se sprašujejo če se lahko v italijski republiki izraža svoje mnenje, ne da bi pri tem človek zašel pod obožbo blatenja državnih institucij, kadar to mnenje ni istovetno z vladom? Ali naj bo državljana, ki ga obožujejo kakšnega prestopnika priveden pred rednega, ali pred posebne sodnike?

Kadar policijski ali preiskovalni organi sestavijo obožnico in smatrajo, da je

Pozdravljam vas, oj narodna zaveza boriteljev, vas, male domovine nevstrašne hčerke in jeklene sine!

Ivan Trinko

Demokratična fronta Slovencev in Slovenska demokratska zveza sta v svojih spomenicah, ki sta bili poslanji že leta 1949 in prej italijski vladi, navedle vse zahteve Slovencev glede osnovnih in srednjih šol. Italijanska vlada pa na to sploh ni odgovorila.

Poslali smo spomenico na UNESCO, v kateri smo opozorili na prizadejane kritice na šolskem področju, tudi s tem rismo dosegli ličesar. Potrdili so prejem naše spomenice, drugega odgovora ni bilo.

V Beneški Sloveniji in v videnmski pokrajini je okrog 50.000 Slovencev, kateri že od leta 1866 čakajo, da jim italijska vlada odpre slovenske šole. Tudi so navedli v naši spomenici, katero smo v juniju 1949 poslali italijski vladi. Odgovora nismo dobili nobenega, pač pa trikoloristi strašijo v teh krajih Slovence, zavednega Andreja Juša pa so celo umorili.

Kje je tu spoštanje svečano podpisane mirovne pogodbe in izvajanje členov italijske ustawe?

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Oh, kako je lep naš slovenski jezik, toda mnogi ga še zaničujejo. Od italijskih šovinističnih nacionalistov sicer ne moremo drugoga prizakovati kot zaničevanje našega naroda in našega jezika. To kar je žalostno in zaradi česar boli srce zavednega in poštenega Slovenceja, da ljude, ki so bili rojeni od slovenske matere, dostikrat ne marajo za slovensko besedo. O Slovenci, spreglejte! Zapustite pot, na katero vas vlečejo tisti naši sovražniki, ki imajo korist od vaše nezavestnosti.

Slovenski jezik velja toliko, kolikor veljajo drugi jeziki in za nas velja še več ker je naš jezik. Ktor ne spoštuje svojega jezika, ni vreden spoštanja! Ktor se sramuje svojega jezika, se sramuje samega sebe! Ktor zaničuje svoj jezik, zaničuje svojo mater! Ce zaničuješ svojo mater, nisi vreden, da hodiš po zemlji, zemlja te bo prekila.

In ti miladenič, ne govorib brez potrebe s svojim prijateljem italijski, samo zato, da se prikupiš dekletom, ker so danes nastali tukšni česi, da nekatere deklice ne marajo fantov, če ne govorijo po italijsku. Takšna dekleta niso vredna ljubezni.

Dragi beneški Slovenci, poznamo pregovor, ki pravi: »Starega vina in starih prijateljev se drži. Ta pregovor naj van bo v opomin, da se boste tudi vi držali starega, to je jezik, ki so ga govorili naši starši in, ki ga danes nekateri njihovi sinovi zaničujejo in predlagajo. Ce bi mogli govoriti grobni naši starši očetov, bi rekli: »Sinovi, ne zatajite naš!« Izidor Prelan

REZIJA

V NAPOTJE JIM JE MOST

Pred dnevi so nekateri neznani zlikovci zdrili trame, ki podpirajo most, ki vodi preko hudournika Potok. Ljudje so zaradi tega zelo ogroženi kajti most jim služi, saj veže dva zaselka, to je Osojane in Njivo in jim skrajša pot za več kot dva kilometra.

Most je bil zgrajen pred dvema leti in so ga zgradili eni, ki so obiskovali zdarski tečaj, ki je bil pri nas v tistem času. Zakaj so ga reprezentiravali sedaj porušili si prebivalstvo ne zna tolmačiti in zato zahteva, da se izselijo krivci tega vandalizma in primerno kaznujejo.

S TOVORNEGA AVTA JE PADEL

Pretekli teden, ko je vozil skozi zaselek Lipovac tovorni avto podjetja Lendaro iz Njivice, se je otrok Ennio Di Floriano občil za avto in se tako nekaj časa peljal. Ko so mu opešale moči, je na ovinku pri mostu, ki vodi v Ravencovo, padel na tla in obležal brez zavesti. Ker šofer tvornega avtomobila ni vedel kaj se dogaja za njegovim hrbitom, je vozil naprej. Šele pozneje so nekateri mimočodoči opazili nesrečo in otroka prinesli v vas, kjer mu je zdravnik nudil prvo pomoč. Ponesrečeni si je pri padcu močno poškodoval po vsem telesu, posebno po glavi. Ozdravel bo v treh tednih, ako ne nastopijo komplikacije.

SE SO POŠTENI LJUDJE

Pred dnevi je šofer, ki vozi avtobus v našo dolino iz Vidma, našel v vozilu dearnico v kateri je bilo 25 tisoč lir, ki jo je izgubil Kos Rihard. Dearnico je izročil karabinerjem, ki so jo potem izredili lastniku. Šofer ni sprejel nagrade, ki mu je Kos ponujal iz česar se razvidi, da so še pošteni ljudje.

* * *

Našemu občinskemu zdravniku dr. Giovanni De Cesare se je rodil sin. Želimo mu, da bi rastel zdrav, krepak in zadovoljen v naši dolini.

TAJPANA

DELIBERA OD KUMUNA

Smo zvijedali, ki naš konsek jumunal e delibero kupiti od cete Del Fabbro, električno linijo za 19 milijonov lir. Zdi se pa, ki prefekturna na nje aprovala to delibero, ker naš kumun o njemu mut za nardili dan debit tekaj velik.

KAJ BLAHA TO JE TU NAŠIM KUMUNE

Tu tim zadržim cersmentom od blaha, so tu našim kumune zaledli 749 kraju, 210 jenic an telet, 424 óucé, 191 kozé an 'dneha samega krenja. Ce ve konfrontamo s statistiko, ki so jo nardili pred 20. ljeti, tu našim kumune te blaho spadlo jušto na pôu.

EFEZJE — Za našo cerkov komodati je videmski tehnični urad (Genio Civile) dodelju 700.000 lir. Djelo to će beti nareto od impreze Amilcare Rossi taz Grions dal Tor. Jude so z zadovoljstvom sprejeli to novico, ker naša cerkou na má zarjes bizarju popravila.

Autoritadi no bi ne smjeli pozabiti že za uodo nam parpejati, ker smo brez nje že več ljet.

BRDO

Z A PROPAGANDO TURISTIKO

Smo večkrat pisali, ki to koventá narditi no mår več propagande od lepotah našega kumuna za paruleči simori več turište. Terska očina to je dan kraj, ki za rječ karakteristike, za jam, ki ve mamótu Zavíhu o bi muoru diventati s timpon zlo important. To se kapi, ki za tuo narditi to má špendati an zatuo naš kumun o bi ne naredu slabo,če tu prošim bilarđo o bo luožou notre še kapitol »propaganda turistica«. Naši oštjerji an butihjerji, ki so tezje, ki no bi tjeli mjeti največ vantača od turističnega živilupa, no bi muorii plačati to taso, saj no tuo žeje djelajo u druge kraje.

SV. LENART SLOVENOV

Te dni smo zvijedli, de je država dala autorizacijon našemu kumunu, de lahko nardi mutuo za kritje pasiuost kamunske bilance lanskega leta za lir 629.000.

Cudno se nam zdi, de naš kumun ne muore zaključiti bilance brez nardit douga. Mi vjemó, de usi plačujemo zlo visoke dauke an de takuo kumun deti usako ljeto dosti milijonou lir. Ne bi neč jal, če bi kumun s tjem denarjem kaj nardiu, a do donás gre use po starri poti naprej. Ceste so slabe, dosti vasi njema ulječe.

IZ NAŠIH VASI

Šoul an še pouno drugih reči manjka. Šo nekateri kamuni, ki so buj majhni an buj reuni kot naš an tam so nardil več djet kot par nas an so zaključil bilanco bujše kot par nas.

KOZICA — Čedadaska pretura je štrala našega vaščana Bledič Aleksandra, ker je u mlikec za prodajo mješu vodo na 10 taužent lir multe.

SV. PETER SLOVENOV
DIVJACINA DJELA SKODO

Kakor je znano je u usej naši okuotici dosti divjačine, posebno zajceu an fazanou, ki delajo veliko škodo na pujo an oku virjik. Pretekli tedian so se zbral naši možje an so poslal županu prošnjó, de bi se ukinila louska rezerva. To prošnjo je podpisalo 200 posestnikov zemlje oku sv. Petra.

Trošamo se, de buodo oblasti uslišale prošnjo naših kmetov.

TEČAJ ZA MLEKARJE AZLZ

Dne 19. tega mjesca je začeu u naši vasi u zadružni mlekarji tečaj (corso) za mlekarje. Ta tečaj obiskujejo mlekarji iz Nediške doline, de se bujo izpopunili svoje znanje o mlekarstvu an sjevarstvu.

PRAPOTNO

KOSTAN GA JE RANIU U OKO

Medtjem, ko je tresu 19 letni Medveš Benjamin kostanj z drevesa, ga je hudo raniu kostanjou rič u desno oko. Puoba so muorli hitro pejat u špitau, kjer se bo muor udraviti več cajta.

Z A VODOVOD NA STARI GORI

Za zgradit vodovod na Stari gori, so patri našega svetišča napravili zlo bogato loterijo. U nedeljo je bluo zavoj tega še posebno dosti ljudi par nas. Največje premije kot automobile, kravo mlekarico, lambreto, makino za šivat, radio an drugo so šli u ruke foreštam iz Trevisa, Parme an Milana.

DREKA

Lansko ljeto je naš kumun zaključil bilancu z 1 milijon an 745 taužent lir douga. Za krit ta doug je prefekturna pooblila naš kumun, de lahko nardi en mutuo za tist denar.

PODBONESEC

CJESTA U VELIKI NAGOBOARNOSTI

Zavoj tega, ki dou s hriba se nimar tačijo velike skale, je cesta an ljudje, ki hodijo po njej od Loga do Stupece u veliki nagobarnosti. Prou zavoj tegu tud korjera, ki pride iz Vidma, ne vozi ve do Stupec, ampak se ustavi u Logu. Na tutku prošenj, ki so jih ljudje nardil za de bi nardil u tistem kraju en visok zaščitni zid, so oblasti končno uslišale to potrebo an začele djelat. Na tistem djelu je zaposlenih več naših djeleorcev an se trošamo, de bo u kratkem cajtu zid naret.

En zaščitni zid bi bluo potrebno nardit tud pod cesto, kjer teče bližu rječa Nediža, zak' ta razjeda nimar zemljo po cesto. Kar so veliki naliivi dažá, Nediža prou u tistem kraju prestop breguvou an takuo preplavi puja an traunike an djela veliko škodo tud pardjelkom.

Z A POPRAVILO CJERKE U ČRNEM VRHU AN BRİŞČAH

Pred kratkim je videmski tehnični urad (Genio Civile) nakazu 1 miljon 790 taužent lir za popravilo cjerke u Črnom vrhu an 650 taužent lir za popravilo cjerke u Brışčah. Djelo bo preuzela impreza Lucchitta iz Čedada.

SREDNJE

KAMUN KLICE NA ROBUOTO MLADE AN STARE ZA POPRAVIT CJESTO

Kaduor je kedaj hodu po naših vaseh je lahko vidu s svojimi očmi kakuo slabec ceste imamo. Ker njemamo cjestarjou an ker je že več kot deset ljet nje nobedan popravljou, je sevjeta donás u takem stanju, de se skoraj ne muore vuziti po njej. Občestne kunete, ki so postale revidne sc poune pjeska an prerašene s travo, zavoj dažá an snega pa so nastale globoké an široke jame, de voz kar sam se ustav kar ga živina ulječe.

Cegih ljudje plačujejo zlo visoke dauke, ni kamun anek nardiu za bujšat cesto. Sadá pa, ko kamun vidi, de nje moči iti na to vižo naprej, je ukazu, de muorajo usi ljudje od 18 do 50 ijeta iti štiri dni na robuoto za popraviti cesto. Kaduer neče al ne muore iti na robuoto bo muor plačat kamunu 3480 lir.

Ljudje so sprejel ta ukaz z velikim ogorčenjem an protestirajo, de se u na-

šim kamune djela takuo kot se nje do godilo še u nobednem kraju Italije. Ce kamun ne zna ušafat drugie denarja za ceste popraviti, naj stopi h oblastem an zaprosi za pomocu takuo kot djelajo družje, kjer so potrebeni pomoči.

Smo votal za Pellizza, smo votal za Olivieri-ja an za druge take strice zavoj tega, ki so nam obljudil, de boju poskarbelj za use naše potrebe. Sadá vidimo

kakuo nas tratajo an zato se bomo znal runat za drugikrat.

Poleg tega, kamun njema nobedne pravice za nas parmuorat djelat na robuoto, ker nje nobednega leča, ki ga za tuo pooblašča.

AHTEN

NOU VOZNI RED AUTOBUSA
AHTEN-VIDEM

Od 15. oktobra je stopiu u veljavo tele nou vozni red autobusa, ki o peje iz Ahten na Videm:

Odhodi iz Ahtna u Videm ob 6,50 an 13,00 url;

odhodi iz Vidma u Ahten ob 12,35 an 19,15 url.

Ob prazničnih autobus c peje iz Vidma ob 19,15 url, iz Ahtna pa ob 13. uri.

SPOMENICA PREDSTAVNIKOV SLOVENCEV V ITALIJÍ**Predlog za ureditev slovenskega šolstva**

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Slovenci zahtevamo od italijanske vlade, da se slovenske osnovne in srednje šole uzakoni, pri čemer pa se naj upošteva sledeče:

1. Vsem slovenskim šolam v Italiji načeljaj vicepreditor, ki mora biti slovenske narodnosti in mora biti popolnoma več sloverskega književnega jezika. Dobro mora poznati slovenske šolske izozmene in biti mera pričan šolnik. Je reposredno odvisen od ministristva, s katerim ima posebne stike.

2. Slovenski šolski svet naj bo sestavljen iz vrst sloverskega učiteljstva.

3. Slovenski didaktični ravnatelji morajo biti slovenske narodnosti in popolnoma več sloverskega književnega jezika, morajo pa imeti tudi vse potrebe pedagoške in didaktične zmožnosti.

4. Pri nameščanju učiteljstva naj so delujejo vicepreditore, šolski svet in slovenski didaktični ravnatelji, ki rajajo svoje mnenje o učiteljevih zmožnostih.

5. Na slovenske srednje šole naj se namestijo profesorji slovenske narodnosti s popolno kvalifikacijo in temeljitim znanjem slovenščine.

6. Na slovenske srednje šole naj se imenujejo sloverski ravnatelji.

7. Italijanščina naj se poučuje kot predmet v višini ur za posamezne razrede, kakor določujejo pedagoška načela, to je od tretjega razreda dalje po štiri ure tedensko in ne več, kot je sedaj v praksi.

8. V šolski zakon naj se vnese poseben člen, da se ne smejo premeščati slovenski učitelji in profesorji v notranjost države. Slovenski učitelji in profesorji naj poučujejo na slovenskih csnovnih in srednjih šolah.

9. Ustanovijo naj se slovenske šole povsod, kjer bivajo Slovenci, to je tudi v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini in naj se uvede obvezno šolanje.

10. Prepreči naj se sleherno delovanje proti slovenskim šolah.

11. Provizoričnim učiteljem in profesorjem slovenske narodnosti, ki poučujejo na slovenskih csnovnih in srednjih šolah, naj se uzakoni stalnost na slovenskih šolah in prizna s posebnim zakonom stalnost na sedanjih mestih.

Edino na ta način bi Slovenci imeli svojo posebno šolsko avtonomijo, s katero bi morale biti pravice glede našega csnovnega in srednjega šolstva točno ozračene in zajamčene.

Slovenski priimki, imena in društvena imovina

Obče je znano, kako brutalno je nastopal fašizem proti narodnim manjšinam, ki so po prvi svetovni vojni ostale v mejah kraljevine Italije. Hotel je s silo uničiti vse kar je slovenskega. Ukinili je vse časopise, ni dopuščal tiskanja slovenskih knjig in je plenil vse, kar je bilo slovenskega, da bi izbrisal na tem ozemlju sled, da so tu bivali in živelj Slovenci.

V ta namen so fašisti izdali zakon z dne 10.1.1926 št. 17, po katerem so imeli prefekti vso oblast poitaljančiti slovenske priimke. Ta zakon je bil krivljen in je pustil velik maledž, katerega bi moral vsaka demokratična vlada izbrisati in zakon preklicati.

Na podlagi tega zakona so bili poitaljančeni pristni slovenski priimki, a do

danes ni nobena povojna vlada izdala zakona, po katerem bi priimki, ki so bili tradno poitaljančeni, zopet uradno zadoobili prvotno obliko. Jasno je torej, da italijanska vlada še vedno noče priznati, da so v tijeni republike tudi prebivalci slovenske narodnosti in da imajo kot taki pravico do svobodnega izživljavanja. Zaradi tega zahtevamo, da se zgoraj citirani zakon izkliče in da se razveljavijo vsi dekreti, ki so bili izdani na podlagi citiranih zakonov. Razveljavitev omenjenih dekretov mora biti uradno izvršena.

Najhujje je še to, da Slovenci v Italiji nimamo niti pravice dajati svojim otrokom slovenska krštra imena, ker zahteva obstoječi zakon samo italijanska.

Nadalje ni italijanska vlada ničesar ukrenila, da bi goriškim Slovencem vrnila Trgovski dom v Gorici, ki je bil do leta 1933 last slovenske ustanove »Trgovsko-obrtna zadruga«. Ta stavba, ki je bila s slovenskimi žulji sezidana 1904, je bila po fašističnem komisarju leta 1933 prodana federaciji fašistične stranke v Gorici. Sedaj je državna last.

Ne samo to, da sedanje oblasti nočejo vrniti Trgovskoga doma v Gorici slovenskim kulturnim in gospodarskim organizacijam, za katere je bil zgrajen in namenjen, ampak tem organizacijam ne dajo na razpolago nobenih drugih lokacij, nasprotno, celo zavirajo, da bi si Slovenci ponovno preuredili kjeribodi kako dvorano in ne izdajo za to potrebnih do

Z A N A Š E D E L O

Če zajce napenja al če imajo drisko

U zadnjem številkama nasega lista smo pisali o kocediozi, tuo je o tisti boljezni, ki mori u velikem številu zajce, da bomo pisal o r-spenjanju an driski. Napenjanje pride posebno rado par mladih zajcih, če se jih fuotra z mlaod djeteljo al ugrjeto travo. Rosna trava ne napenja, ne smije pa bit ugrjeta. Če zajci jedo travo, ki je več časa ležala u kumu, jim začne vrjet u želodcu an djelajo se plini (gas). Tisti plini zlo hitro napnijo želodec an ker ne muorejo venci fritska napinjen želodec na pljuca an sarece, takuo de se zajc zadusi.

Ce je napenjanje zlo močno je natojše, de se take zajce hitro ubije, če pa nje takuo hudo, jim pa dajajte za nekaj dni samo dobro seno an skorje starega kruha an ed polente.

Ce vidite, de so zajci okuol riti umazani an če je njihov drek mehak, če rejet, de so bouni, de imajo drisko. Ponavzide driska, če nje kajna druga boljezen, zavoj nepravilnega fuotranja, zavoj gnilega ali umazanega fuotra, zavoj preblada al pa ker živijo u mokrih blježkih.

Kar imajo zajci drisko se jih ne smije fuctrat z zelenim fuotrami. Dajajte jim seno, ožgan oves an star kruh. Zlo pomaga tud dobro stoučeno lesno oglje, ki ga je trjeba pomješat med fuotar. Dobro je tud hrastovo lubje al hrastove vejice.

Djelo u kljeti

Sode z moštom je trjeba večkrat pregledat an uraumat gorkoto u kljeti. Dok mošť še vre an je še sladek, naj bo u kljeti približno 18° C. Kar pa je mošť konču vret an se je cuker spremenu u alkohol je trjeba gorkuoto u kljeti malo znižati, de bo približno 12° C de se bo mlaodo vino prej očistilo.

Ce ima novo vino slab duh al savor se muorate posvetovat s takim človekom, ki se zastop na kljetarstvo, de vam bo povjedu, kaj je trjeba nardit z vinom, de se zbuoja.

Kakuo se zvje če je krava breja

Z novim sistemom se lahko zvje brejet par kravah že parvi tjedan potle, ki je bla par junca. Tuo so praval u Ameriki an sc imiel 46% primjeru pravilne rezultate. Na novo vižo se zvje brejcst krov s tjem, de se pregleda an konstatira spremembu farbe u scaunici. Za prit do tiste konstatacije je trjeba imjet raztopino natrijeve soli in dofinola. Scaunico krave je trjeba pustit par mernou ure u normačni gorkuoti. Potle je trjeba primešat petim partem scaunice eno part zgoraj povjedane raztopine. Po 30 sekundah se že vid spremembu far-

be u scaunici. Scaunica od breje krave postane zelena, od tiste pa, ki nje ostala breja pa obdarži neizpremenjeno farbo.

Ta sistem hitrega konstatiranja je velikega pomjena, ker takuo ne boju ubijal brejih krau.

Seteu ušenice

Tale mjesac se seje ušenica an zatuo je trjeba zemljo imjet že parpravljeno. Stari pregovor pravi »akršna seteu, takšna žeteu«, zatuo je trjeba gledat, de se seje zdravo an dobro razvito sjeme. Sjeme je trjeba pred setvijo dobro dižinfetirat. Za nardit tisto djelo je narbusč, de nucate dižinfetant u prahu kot je »Caffaro«. Za 100 kil ušenice uzomite 200 do 250 gramu dižinfetanta. Dobar dižinfetant pa je tud 2 do 3 parstuotna raztopina moore galice (sulfato di rame). U tjem primjeru je trjeba sjeme namočit u tisti raztopini.

Kravjak pomaga rast živali

Znano je, de antibiotiki, (penicilin, streptomycin) zlo pomagajo rast živali. Ameriški specialisti so ugotovili, de je u kravjaku vitamin B 12 an V 13, ki pomaga rast živino. Za eksperiment so fuot-

ral piščance (cibeta) s kravjakom an so imel zlo dobre rezultate. Fuotral so tud kakusoši an rezultat tega je bio, de so ble jaica u venči mjeri oplojenja. Positivno delovanje kravjaka stoji u tjem, de kravjak umiščuje škodljive bakterje u želodcu živali. Ni pa trjeba dajat kravjaka kravam, ker se jim s prežekuvanjem djela sam vitamin B 12 u prebašili.

Zgoščeno mleko

Sladko zgoščeno mleko v kositernih škatljah (konzervah) poznamo že nekaj

Rahitis ali mehkostnica

Rahitis narbuje lahko ušafajo tiste živali, ki zlo hitro rastejo an tiste, ki ne sesajo al hitro potle, kar ne sesajo več.

Tista boljezen ne pride na hitro, ampak počasi an se jo spozna najprvo po tjem, de žival začne glodat razne reči, posebno mauto na židu. Dostikrat se godi, de praseta pijejo gnejnjico al se med sabo grizejo. U časih se godi, de take boune živali dobijo krč po usem telesu, muskolni se neprič, živalu ne diha več an je nagobarne, de se zadusi.

Učasih se pérkaže tud motnje par bodenju an zavoj bolečin u kosteh hodijo boune živali zvezaro an težku. Naj-

desetletij. Sedaj pa so v ZDA začeli prodajati drugačno zgoščeno mleko, in sicer navedno krvanje krez vsakega dodatka. V posebnih vakuuumih ali strojnih pripravah zgostijo mleko na prostornine s tem, da mu odvzamejo vodo. Tako zgoščeno mleko prodajajo. V državi Iowa prodajajo petroflikom zgoščeno mleko enkrat na teden in se jim doma ne pokvari (ameriška gospodinjstva imajo vse celno frigiderv-hladilnih omar!). Gospodinja prineša zgoščenemu mleku dvakratno prostornino vode in ima naravno mleko. Pročila pravijo, da vsebuje to zgoščeno mleko vse snovi kot sveže, tudi vitamine. V Iowa so doživelji farmerji prijetno iznenadenje: od kar se začeli prodajati zgoščeno mleko, se je potrošnja mleka zelo dvignila.

Rahitis ležijo an težko ustajajo. Praseta najrajs klečijo an se ulačijo po trebuhu.

Ce nekaj tednov se začnejo nagubovat kosti u nožnih sklepih (movimenti delle gambe). Ce se te otekline potipa se čuje, de so tarde an ne bolijo. Počas se začnejo nege krivit na ven al na notar, naprej al razaj. Tud rebra an harbat se skrivijo takuo, de je cjelo telo krivo.

Boljezen je douga, učasih traja več mjescu, če živali prej ne krepajo.

Kakuo se zdravi rahitis

Tisto boljezen se lahko ozdravi, a jo je trjeba dougo časa zdraviti. Najprvo je trjeba bouni živini dajat drug fuotar an jo puščat več ku se muore na soncu. Dajat je trjeba djetelje, sošno travo al dobro seno. Praseta je trjeba dajat med fuoter djetelni drobir an posneto mlijeko. Dobro je tud, de se da praseta kajno sjerovo jajce al zdobjljene frisne kosti. Usej rabitinski živini je trjeba dajat kistro moko, kajno japo al kredo.

Frej ku se daje tiste reči živini, pa je trjeba vjedit katjere sostance jim manjkojo an zatuo je trjeba, de se posvetujete z veterinarjem al agronomom, ki bo po fuotru al zemljisušu vidu, katjeri dddatek je narbusč. Po navadi teletom, mladim konjem an prasetom parmanjkuje kajno japo, posebno če je bila živila fuotrana s kislom senom an otrobm, praseta pa s sjerkom al krompirjem. U tjem primjerih je trjeba fuotru dodat krede. Kar je suša al kjer je svjet kamenit ima fuotar u sebi premal fosfora, zatuo je trjeba dodajat fuotru kostno moko.

Zivini, ki ima rahitis zlo pomaga vitamin D, ki se ji ga daje u kapljach med iuctar al pa se ji ga dá s puntu. Tud ribje olje ima u sebi dosti vitamina D, a s tjem je trjeba runat pravidno; ne smije se ga dajat ne preveč an tud ne preveč dougo časa. Preveč ribjega olja lahko škoduje, posebno praseta, ker zbolejejo na srcu al jetrih. Kaj časa an kaj ribjega olja je trjeba dat boune živili muora povjedat veterinar. Zlo dobro zdravilo za rahitis je praseta »Vitosan«, ki je navet iz več vitaminoval druži preparati, ki jih prodajajo u Špecijah.

Kup na debelo

ŽIVINA ZA ZAKOL		
	Po kg.	
Krave	L. 170 do 215	
Voli	» 235 » 250	
Jenice	» 230 » 250	
Ovce	» 150 » 160	
Koze	» 90 » 100	
Jerta	» 300 » 320	
Fraseta	» 270 » 300	
Teleta	» 380 » 430	

ŽIVINA ZA REJO		
	Po kg.	
Krave mlekarice	L. 127.000 do 185.000	
Jenice breje	» 125.000 » 180.000	
Jenice 12 m. stare	» 110.000 » 120.000	

PERUTNINA - ZAJCI - JAJCA		
	Po kg.	
Kokoši	L. 550 do 600	
Piščanci	» 625 » 675	
Race	» 450 » 500	
Purani	» 500 » 575	
Zajci	» 250 » 270	
Guse	» 450 » 500	
Jajca usako	» 30 » 32	

ŽITARICE		
	po kuintalu	
Ušenica	L. 6.700 do 6.800	
Sjerak	» 4.600 » 4.900	
Ušenična moka	» 8.200 » 9.400	
Sjerkova moka	» 6.000 » 6.200	
Ušenični otrobi	» 3.700 » 3.800	

GRADIBENI LES		
	po kubilennem	
Bukovi hldi	L. 15.500 do 16.000	
Orjehovi hldi	» 18.500 » 20.000	
Črkešnjevi hldi	» 17.500 » 19.000	
Smrkovi hldi	» 15.500 » 16.500	
Kostanjevi hldi	» 14.000 » 15.000	
Jesenovi hldi	» 18.500 » 19.500	

DARVA'		
	Po kuintalu	
Bukove darvá suhe	L. 950 do 1050	
Bukove darvá surove	» 800 » 900	
Dluge darvá	» 650 » 750	
Eukovo oglje	» 2.700 » 3.000	

SADJE IN ZELENJAVA		
	Po kg.	
Kostanj	L. 25 do 40	
Korenjé	» 20 » 40	
Racič	» 40 » 80	
Špinaza	» 70 » 100	
Krompir	» 20 » 30	
Jabuka	» 20 » 40	
Hruške	» 40 » 60	

SER AN MASLO		
	Po kg.	

<tbl_r cells="

Brunega človeka stor lakot

(Pravca iz Mažerol)

E biu dan oča, ke e imu no hčer an tale hčer nje tjeta nič djetat. An e biu pršu an puob na snub; ma nje oča mu jo nje tū dat e je jau de ima no péco. Puob ga e uprašu, de katero péco jima: Nje oča e jau, de nič djetat. Puob e jau, de ju uzame, če njema druge péce an ju je uzeu an ju e pejū damú.

Ju e prpeju damú, an nje tjeta djetat nič.

Nje mož e šu na djelo an e pršu damú, kar e bluo ruoč, an e pouprašu njeva mater, de ke e djetala. Mat mu e povjedala: »San djetala tuole an to druge.« On e prašu, de ke e djetala soá žená. Njeva mat e povjedala, de nje djetala nič njega žená. Potle e jau: »Est an vi, mat, borna jedla an moa žena nič.« Drug dan e šu spe na djelo, an e prš:

damú an e pouprašu njega mater, de ke e djetala. Mo e povjedala za nje djela. An e pouprašu, de ke e djetala njega žená. Mat e povjedala, de bla šla po uađo. Mož je jau: »Ben, homa jedla est an vi, an moji žeri dejte ji nimru malo.«

Treći dan e šu na djelo, an e parši, an e pouprašu njega mater, de ke e djetala njega žená. Mat mo e povjedala, de bla šla po uačo, de pomedia hišo an e bla šla tje u hleju dajat kravam jest.

En potle e bla ratala bruna an djevana an je hočila z možan, k e hodu z uozan.

Malo cajta potle ju e prši gledat nje oča an ju e vidu, ke djetala. Potle se začdu nje oča, ke ju e vidu djetat.

Potle moš e šu z učan damú, an ona se je ustavila ti, pr oči an mo e džaja:

»Oča, morte nejst ki damú; če ne, uan na dajo jest!«

An tako se bla nauadila bit bruna.

Slovenec slovenca vabi

*Slovenec Slovence vabi,
da se ga pit' ne zabi:
pridite gore h nam,
kjer smo dobre voje z vam.*

*Deb' adnc zepjeli
an bomo prau veseli,
vsa žalost naj nahá,
kjer vince je doma.*

*Zdaj kupice nolimo,
na zdravje tudi pimo,
kadar prazan bo bokau,
bom pa za čržga dau.*

O poštenem oštjerju

Enkrat je biu brdák kmet, ki je dje lu nuoč an dan, de bi se zbuojuš živeneje a ves trud mu je ostú jalou. U tistim buoštu je poklicu zluodeja, de bi mu pomagu. Zluodej pride an porče: »Poskarbú ti bom sod dobregá vina, ki se ne bo ankul spraznu. Teku bo nimir brez konča do twoje smarti. Nardi si oštarijo an toči usakemu piucu pou vina an pou vode. Moje vino je takuó močno, de ne bo nobedan vjedu, de ga karstiš. Hitro boš ratu bogát. Za plačo mi boš dau po smarti twoje dušo. Vjerjevi mi, de ti jo bom luožu in najbuj gorko pastejo, ki se ušafa u našim paklu. Povjedeji, če si kontent?«

Kmet odguori ves srečen: »Kakuó bi mi ne blá twoja ponudba ušeč! Na takuó dobregá an nješnjega parfetela, ku si ti, njesam še ankul vidu, odkar sem na svetu. Dragi brat, objubit pa mi muoraš, de boš hočú tud ti h men pit, ker bi mi bluo doug čas brez tebe.«

Zluodej mu tuo rade voje objubi an mu še enkrat porče, de ne smije parnest nobednega vina brez vode, potle pa greproc an mu parježe že tisto nuoč svoj čudevit sod vina. Drug dan je kmet oštarijo. Finci so usi hualil vino, čelegin je bluo pou vede u njem. Vino jim je stuoru plačat, vodo pa né. Takuó se je par tistem oštjerju pilo najbuž za dobar kup najbujoše vino. Imeu je nimir tekaj ljudi, de rje mogu usjém parnest za pit. Kar je paršu zluodej, mu je natoču čistega vina u katjerem nje bluo kapje vode. Zluodej ga je plu rade voje an nje vjedu za oštjerjevo furbarijo. Kmet je hitro ratu bogat an živu vjesu

an brez skarbi za svojo dušo. U svoji begatiji nje ankul pozabu te buozin an je nimir usjem tistim, ki so imel potrebu pomagu. Takuó rje imu v svojim živenuju nobednega souražnika, ki bi mu bio nevoščlu ar želeu kajšno nesrečo.

Kar je unru je stopu pred sv. Mihje la, ki vaga grjehe an dobre djele on sodi duše an mu je povjedu, kakuó je živu an prodaju vino. Sv. Mihelu ne vid u njem nobednega velikega grjeha an mu dá svojo roko. U tistim času se oglasi zluodej an če imjet oštjerjevo dušo. Sv. Mihelu pa mu porče: »Ne blebetaj, takuó naučmo! Mož rje toči usakemu piucu pou vina an pou vode, ku sta se bla ložil da kordko. Takuó ti sam se njesi darži akorda an zatuč ne neč vajá. Drugim ljudem je dajau oštjer rjes vino u katjerim je bluo notar pou vode, ma jini nje stuoru plačat niti čertezima za vodo. S tjem ni nardiu noledne škode ljudem, ma jin je naredu dosti dobregá, ker se nje mogli urbenit.«

Rezijanska pravca

Lisica bila šla dikla plavantu. Na Šla pomamat. Tadi na ložila dva centezima, da má jtít nutuu Rim. Na sretla zeca. On je rekjal tu lisico, da »Kan vi grete bistrca?«

Lisica na rekla, da gre u Rim, tadi.

Tadi lisica nu zec to šlo ukup, to sreto úka. E rekjal úk, da kam vi greta? Ben tadi so šli usi triji u Rim, pa macka no so srjetli. Mačak anu lisica da tu ma jtet na kokuš, da to ma delat zinitke ta za Puludnikon.

Zec u šil se skrit tuu smuliko, no prasac tuu listje, anu medvet ú na rást. Namaš je paršla, mačak je škučil tau listje, an je vigraspal úku uoči. Medvet je spadal zec rásti za strahom, anu zec je se osral za strahom. Dópo ni so se žezenili vič, ki so melli usi strah; so ubježal usak po dnej, usak po svej.

Odgoverni urednik: Tedoldi Vojmir
Tiska: Tiskarna L. Lucchesi - Gorica
Založnik: »Matajur« d. z o. z.
Dovoljenje vldemskega sodišča štev. 47
z dnem 26.7.1950

ZLATA RIBICA

Neka mačeha zapudi svojega nepravega sina s sitom po vodo. Puobič gré h potoku, zajame vode, pa namjesto vode ostane u situ ena ribica, ki se je, kar je voda stekla iz sita, začela hudo primit. Puobič jo če nest mačehi, ma ribica mu začne takuole guorit: »Jubi muo, varži me nazaj u vodo, saj vidis, de muoram na suhem umrjet. Tud tebi bi se ne zdjelo dobró, če bi te kajšen u vodo vargu an bi muorū se potopit — saj ne bos nardiu za neč. Kar buoš u muojim imenu prosu, ti bo dano.«

Puobič, ki je dobregá sarcá, varže ribico nazaj u vodo an poskus zajeti u sito vodo za vjet, če se mu nje ribica zlagala. An rjes, sito je daržalo vodo. Kar puobič pride damú, loži sito na mizo an mačeha je začuceno gledala an je mislila de je puobič strihjon. Zapudi ga zatuč u gozd an mu kuače, de muora hitro posejč bukovo drevo an ga parnest da-mú.

Puobič gre u gozd, varže proč sekjero, si zbere bukovo drevo an porče: »Zlata ribica, de bi bukva padla! An bukva že leži na tleh, on se usedne nanjo an še enkrat porče tiste besjede an bukovo drevo ga ponese pruot duomu.«

Pot je pejala blizu grada u katjerem je stala mlada grofica na oknu. Čudno se ji je zdjelo, da drevo nese puobič an zatuč se mu smeje an mu je jala, de je strihjon. Puobič se je ujezu an u imenu

zlate ribice želi, de bi mlada grofica postali matti en gre po svoji poti naprej.

Kar na dresetu pride damú ga mačeha zapudi od hiše, ker ga je daržala za strihjona. Puobič nje vjedu kam naj bi se obarni an zatuč gre u grad prosit, de ga uzamejo za pastjerja. Mlada grofica pa je rodila hitro potle ljepega puobča, za katjerega nje nobedan vjedu, kaduo je njegov oča.

Kar je biu puobič od mlade grofice star tri ljeta, je klicu grof use bogataš tiste dažne na veselico. Bli so usi dobre voje. Potle peje grof svoje geste u en velik salon, kjer je biu tri ljeta stari puobič z zlatim jobukom. Grof je jau, an tist, katjerenu bo puobič dnu jabuk, je njegov oča. A puobič nje teu dat jabuka nobednemu. O tej reči je zvjezu tud pastjer an je šu u tist salon an se djelu, de gleda gospođarja. Kar odpre urata, muže pride hitro na pruot otrok an mu poniudi jabuk. Grof nejče na nobedno vižo vjerat, de bi tui pastjer otrokom oči ar ztuc porče: »Ce boš ti prej teli koš orjehu šteu, ku jest zrjezem pečeno koško, ti bom vjeru, de je otrok tvoj.«

Pastjer je biu s tjem kontent an punesli so mu orjehe, grofu pa kokoško. Oba sta začela djetala. Pastjer je poklicu zlato ribico an tista mu je štela orjehe an takuo jih je prej šteu ku gospodar razrezu kokoško. Kar grof tuo vidi, se ne muore vjerat, de biu pastjer oča od

tistega otroka. U jezi ukuaže, naj inčer pastjerja an otroka ložijo u sod an use skupaj varžejo u vcdio.

Mlada grofica je u sodu jokala, ker se je bala smarti, a pastjer jo je tolazú z besjedami: »Nič se ne buoj! Dok sem jest par tebi, se ti ne bo nič hudega naridilo.« Kar se je pastjerju zdjelo, de je sod po vodi že zadost deleč priplavu, porče, naj sod skoči na suho an se razbitje. An takuo se je rjes nardilo an pred sabo so videli ljep grad. Usi trije so šli notar stat an so živel dougo ljet srečni an kontenti.

OTON ŽUPANČIČ

Divji mož

*Divji mož, kosmati mož
tri doline je ogradi:
»To bo vrt moj, vanj si rož
in sočiva bom nasadil.«*

*Pluga nima ne brané,
kar z rokami prst rahlja si:
kar storile so roké,
to z nogami potepta si.*

*Divni mož, kosmati mož
hišico si je sezidal:
»Tukaj ravnino živel boš,
kdo ti ne bi zdaj zavida!«*

*V izbico vesel je šel,
ali ko se v njej zravnal je,
v strop z glavo se ie zadel
in ves dvorec mu razpal je.*

*Sel na jezero je pit,
a na brado je pozabil;
mož povodni, v kotlu skrit,
za kodeljo ga je zgrabil.*

*»Joj!« zajavka divji mož,
nra nezgodo gre nezgoda!«
A vodnar: »E, kaj se boš!
Ne nezgoda, le neroda!«*

Beneška Ljudska pravca:

,,Uòcona e uzèu za zluodeja“

stejo an na ha zveže, zak' o ne moré se pohoniti. Potem na ha ljepo odene, k'

no se vidijo uón koj njeha zavite rohe. Kar o se mož uárne an o čejeti tu pa-

stejo, o se močno ustraši, kar o vidi tone an o uteči kudoč, k tu pasteji to je

zluodej. Žená na hleda za njim an se smeja.